

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

24333

891.99-192

6-77

20 03

ԵՐԳԱՐԱՆ

ԱԳԱՊԵԱՆ ՎԱՐՋԱՐԱՆԻ

ԳԻՆ. ՄԵԿ ԳՍՏՈՐԻ ՄԵՃԻՑ

Ի Ն Պ Ա Ս Ց

ՅԻՇԵՍՏ ՎԱՐՋԱՐԱՆԻ

ԿՊՆԻՍ

1871

897.99.132

E-77

Չափը հազրէից Եւրոպէի հասարակական լիցենզիայի:

Նէհինչահի հազարից պին իւ սուլթանի տա-
րայից տան,
Քի եանի հազրէթի Ապուլ Ազիզ Թանի ճի-
հան պիւնեան,
Հէմիշէ լուծֆ ու ասլի միլլէթ ու միլլէթ ու
լա շահան,
Խիւտա գըլմըշ օ սուլթանը զէմանէ մէրհա-
մէթ իհսան,

Նախաբան

Ֆիւզունի շէվքէթ ու շան իլէ օլմագտա
տուս կիւեան
Ազապեան մէքթէպի շակիրալէր հէր ան ու
հէր էզման,

Ֆիւշատ օլտու մէքեաթիպ, պուլտու քէս-
րէթ իլմ իլէ տանիշ,
Ջիեայի սէրպէսիյլէթ պուլտու կիթիթիքճէ
հինէ թապիշ,
Պուլուպ հէր օրնֆը միլլէթ սահէսիտե
ճիւմիէ ասայիշ,
Տուայի էօմրիւ էճալին իտէր հէր պէնսէսի
խահիշ:

150

Եպէտ գըլօրն Նէհինչահի զէմանի Հազար
խիլաֆէթտէ,
Ազիզան հիւրմէթի իշին օլա հէր տէմ սաֆի
ու դահէթտէ,
Խիւտաեա, էսմէսին պատի խէզան պու սա-
րը տէվլէթտէ,
Վիճուտի ըաքի թա ըուզի գըեամէթ օլա
սըհէթտէ:

Նաղմէ

Կիւֆթէ

Ն. Թաշեան Խայրէ Էֆենդի:

2

Պէրայի թէղքեարի տավաթի տէվլէթու
իսմէթու Վալիտէ Սուլթանը ալիյիթիլ-իւշ-
շան,
Ե՛յ մատէնի իզզ ու աղամէթ զաթի մու-
խատէր,

Մէվլա իտէ էօմրիւն իլէ իզպալինի պէրթէր,
Տավաթընը թա հաշրէ գատար իտէրիւ էզպէր-
Նազարաթ

Ե՛յ վալիտէյի շահի քէրէմքեար ու մուզաֆ-
ֆէր,
Վէ՛յ մահիտէյի հազրէթի սուլթանի զազան-
ֆէր:

Շան ու շէրէֆ ու շէվքէթին էֆզուն իտէ
Մէվլա,
Լուծֆ ու հիմէմիլլէ պու ճիհան օլմագտա
իհեա,
Տէրկեանընա սիւրսիւն եիւզիւնիւ հէր լիէա
ու պալեա

Սէն վապըթայի թալաթի սուլթանի զէմանըն,
Պու միլլէթ ու միլլէթ նէ՛ կիւզէլ շէօրէթ
ու շանսըն,
Շահինչահի տէվրան իլէ տիլլէրսէնի անսըն-

Սէն ըէֆեագը էվրէնի խիլաֆէթտին էֆէն-
տիմ,
Սէն համիլլէյի տէվլէթ ու միլլէթսին էֆէնտիմ,
Փատաշի հարէմէրայի նիւպիւզիթտիսի է-
ֆէնտիմ

Հէրտէմ իտէրիզ սիւպէնէյի խայրիյեէնի պիւզ
եաա,
Թա ըիւրսիի տէրսէ օլաը վաարը ու իզատ,
Տավաթըն օգունտուգճա կէօնիւլլէր օլուր ա-
պատ

Նաղմէ

Կիւֆթէ

Ն. Թաշեան Խայրէ Էֆենդի:

3

Չափը հազրէից Եւրոպէի հասարակական լիցենզիայի:
Նախաբան
Հազրէթի Ազիզ Թանի մէհաթին իշթիմալ,
Սատըր ուզմա ըէֆեագը արը հէմտէ մահմուտ
իւլ խըսաշ,
Կիճէ կիւնտիւզ իտէրիզ տավաթընա հարը
մէզալ

Նագարաթ

Բնէ էօմբ ու տէվէթին միւզտատ Բէպպի
 զիւլ ճէլալ,
 Կէօրմէնէ կիւլպէրքի էօմբու գայար ասարը
 խէզան
 Յէյզիթ թէվֆիլզը Խիւտա օլտուն օ զաթա հէ-
 մինան,
 Սայէսինտէ միլը ու միլէթ պուլմատա հէպ
 թաղէ՛ ճան:

Հիւսնի էնզարը շէնինչանի մուլլին օլտուն օնա
 Աւալ ու ինսանը ճէմիի նստա վիրմէլտէ շիֆա
 Օլ գատար քիմ պուլմատը մրգատարընը քիլքի
 գաղա:

Եւրօթ Կիֆթի
 Ն. թաշէնտ Խաչիէ էֆէնդի:

4

Ի ՄԵՏԱՍՏԵՆՈՐՈՒ ՏԱՐԻԿԱՐԶ

Սոֆյան Սահմանադրութեան Հայոց

1871 Մայիս 30

Մատեաց աղան բարձր սարէն
 Գայ աղանին յոյսն Հայուն
 Զօւարթ 'ի խինգ ճեղ հրաւէր
 Սօւրբ միութեան կարգայ, Հայեր .
 Ձե միասիրտ ելէք յողջոյն
 Յի այս ձեր կեանք, ձեր փառք եւ լոյս .
 Հրեշտակդ յուսդ, ողջոյն քեզ ողջոյն
 Սիրափառ դիմօք կուտայ Հայոց սուն
 Այս մեզ պատգամ վեհ զուարթնոյն
 Զարթիք, Հայեր, զարթիք 'ի լոյս
 Մագեղ պայծառ արուսեակ նոր
 Հէք Տայութեան բերաւ նոր օր .
 Այ բաւ է, բաւ այսպիսի արտուն
 Սըրտի, մրտաց խոր թմբութիւն
 Արկը գործեցէք, մէկ սիրտ ու մէկ կամբ
 Խօսքն է ապարդիւն, գործքն է ձեր փրկանք:
 Այ ինչեցէք դուք անխնայ
 Ձեր քաջազանց արի գործքեր

Ոչ թէ մի օր, այլ միշտ ուժգին
 Հնչեն ձայնիւր այդ սուրբ խըմբին
 Որ սարսի ուժն վատ թշնամոյն
 Փշրին հիմանց թումբեր անհուն

Հրեշտակ դուարթ, պատգամը է քաղցրիկ
 Հապա պացիթ Հայուն մօրն 'ի գիրկ .

Սղանակ Խօսք
 Ն. թաշէնտ Կ. Վ. Պաղէնտ:

5

Խ Ր Ա Ն Ո Յ Ս
ՅԱԳԱՊԵԱՆ ՍԱՆՈՒՅԻՍ

Մի՛ դանդաղիր, հայուհիդ,
 Ժամ է ձայն սուր քնարիդ՝
 Ձայն մ'որ Հայը կը փոփիէ
 Բայց այն որ սէր կը հնչէ,
 Օն սանուհիդ ել երգէ,
 Ձեռք մ'որ դընդ պաշտպան է,

Մէրն է այն ձեռք, նաեւ դուք
 Նա իսկ անդուլ ջան ու փոյթ
 Նա, Սպարուհիդ Սգապեան
 Քեզ կուտայ դէն ու վանան

Յրդէ սիրուն սանուհիդ
 Ձարկ ու վանէ թշնամիդ
 Քո թշնամին նախանձն է
 Նորա վրէժն այն ձեռքն է
 Հայ պարտէղին դու վարդն ես
 Եւ քու բուրմունքդ ուսմունքն է
 Սիւրէ սիրուն սանուհիդ
 Այն ձեռքն որ լոյս է մաքիդ .
 Սղանակ Խօսք
 Տիրուհի Ղալաթեան Ն. Մ. Շէշմանեան:

6

Քանի՛ մաղմածք, սէր, գորով
 Քաղած ինչպէս գուարթ կուսան,
 Կենաց դռնէն, ո՛ր՛ լուտով
 Անցար 'ի սար գերեզման
 Շիրմիդ վերեւ ի՛նչ պարկե՛շտ
 Քան, քնան արեւ, աստղ, լուսնակ,

Յայնժամ միտօքս 'ի լուր կացից
 Մինչ տարափով 'ի խիտ մըրիկ
 Թօթախեցի ձեւն վըքալից
 Ես կարծեցից թէ քո ձայնիկ
 Ինձ եւ յայնժամ է ողբակից .
 Ո՛վ դու նըժդեհ ծիծառն աղան
 Ըղքեղ առնեմ ես երգմընի .
 Գրնա ողջամբ յերկիր 'ի զատ,
 Ողջամբ դարձցիս 'ի գարնայնի .
 Խաչ մի զըտցես դու աստանօր,
 Ի՛նձա հանգիր զայն լրիկուն,
 Տուր ինձ գլխին ձայնիդ համբոյր
 Եւ երթ ողջամբ հաւիկ սիրուն .
 Սղանակ
 Ազուհի Վարդանեան

8

Հ Ս Յ Ր Ե Ն Ի Ք

Մեր Հայրենիքն ինչու այսպէս,
 Ձգենք գերի ձեռք օտարաց,
 Ո՛վ մինչեւ երբ ցաւօք պէս պէս,
 Նա անձուռնչ չեձէ կլաց,

Սրիք որդիք քաջ Հայկաղան
 Մեր թշնամիք ցրուենք հաննք
 Որ հայրենեաց սուր կը բառանան,
 Ի բաց թողունք այ հեռ ունեպ:

Մտնանք աղէ ալ այն օրիս
 Ուր հայրենեաց փոթթ սէր չկար
 Եւ հայրենիք ի սուգ չեձէր
 Նպաստ գոչեր նա վայրագար:

Եւ ոչ որ Հայ ունեղիբ չէր
 Հէք Հայրենեաց տխուր ձայնին
 Կը հասաչէր եւ կարտասուէր
 Բայց ոչ որ կար դարման նորին:

Ով քաջազունք փութով ելնենք
 Ի մարտ ընդդէմ մեշ թշնամոյն
 Եւ սուրբ տիրով մէկ սիրտ ուխտենք
 Մնաղ բարեպան այն միութիւն:

Հողմիկ շուրջէ ինչ բոյրեր հեշտ
 Սրփոէ, հակ ըեղ Հրեշտակ:

Շուշան մ'էլիր դու դաւար
 Առաքինեաց պերճ դրախտին,
 Աւա՛ղ որ շուտ քաղուեցար
 Գնա՛, բուրել արդ յերկին:

Գնա՛ 'ի փառս, օն, հեղիկ,
 Ամահութեան մէջ քեզի՛,
 Ուրախէլեան տանն էքթիկ,
 Քանի՛ պահներ կը հիւսուի:

Խօսք Սղանակ
 Ն. Մէլգոյսերեան Տիրուհի Ղալաթեան

7

Ո՛վ դու նըժդեհ ծիծառն անմեղ,
 Ի վարանաց տարեալ բունիկ,
 Ձի՛ արտնագին լընդհատ զեղզեղ
 Նըւագս հնչես, ողորմ հաւիկ,
 Թէ տարտանջատ քոյդ վարուճան
 Ըղքեղ միայն աստէն էլիք
 Յանմիլիթար սուգ ինձ նըման,
 Ողբա ողբա, օղբոմ հաւիկ:

Այլ երանի՛ քեզ ըհւր հազար
 Ձի թուխ հարեալ ընդ սար ընդ ձոր,
 Ազատ յայերս յաճիս կոծիս
 Կրկնեալ ըզքօ դերդ տարփաւոր,
 Յանկա՛րձ եւ ես . . . այլ զիս եղո՛ւկ .
 Դառն արտասուք են իմ բաժին
 Հեձեմ տխուր 'ի յարկա անձուկ
 Յիւեալ ըղփառս իմ գառաջին:
 Ոչ ինչ արփոյն ծագէ նըլու
 Յաղջամրդին յայս օթեան,
 Եւ ոչ հողմիկ հեշտին 'ի սոյլ
 Հասուցանէ զիմ ար ըեղ ձայն:

Յառաջ խաղայ եւ այս աշտն
 Եւ դու կազմիս յերկայն ուղին .
 Շէնք եւ աւանք եւ ծովք անհուն
 Քաղցր 'ի ձայնէր ողջունեացին
 Իսկ ես այգուն այգուն 'ի կոծ
 Ձայս իմ բացեալ արտասուալից,
 Եղերական քոյին երգոց

Ար հայրենիքը լլայ ազատ
Կրկին իսոռք վայրի պայծառ
Եւ զուսկաց իր արարչատ
Տեսողն հչ ճուրի նա սնգազար :

Ասուք եւ եղանակ
Ի ճիւղն Մ. Գառնի

Ողջի Մերոյ Եղբայրական
Քարեալ՝ եկիք դուք՝ ո՛վ Հայոց կուսանք,
Ո՛վ իմս Հայրենեաց Մուսաբը երգեցիկի,
Առէք մեր ողջոյն՝ սուրբ Սիրոյ գգուանք,
Մէկի՞թ ա՛րք Հայոց դուք բարեաւ եկիք :

Ազապեան սաներ ձեռք տուէք մեզի,
Ձեր ձեռքը իրկանքն է Հայ մանկութեան
Փրկանք՝ որ ձեզմով միայն սնանի,
Այն է Հայրենեաց պայծառ ապագայն :

Եղեմի վայրին անբժ ծաղիկներ,
Անա՛ կը բուրէ՛ ձեր հոտը քաղցրիկ,
Որով կը հրճուին Պեղծեանս հէք սաներ,
Հրեշտակք Հայոց դուք բարեալ՝ եկիք,

Ազապեան սաներ ձեռք տուէք մեզի,
Ձեր ձեռքը իրկանքն է Հայ մանկութեան
Փրկանք՝ որ ձեզմով միայն սնանի,
Այն է Հայրենեաց պայծառ ապագայն :

Քէ երբ առէք թեւ թռչիք Հայաստան,
Ու մենք ալ ձեզ հետ այն տեղը հասնինք,
Ո՛հ յայնժամ մտտեց զիսէն սիրածայն,
Կողմ ունենը զձեզ թէ, դուք կեանք բերիք :

Ազապեան սաներ ձեռք տուէք մեզի,
Մենք ու դուք ըլլանք իրկանք Հայու-
թեան,
Փրկանք՝ որ մեզմով միայն սնանի,
Այն է Հայրենեաց պայծառ ապագայն :

Եղանակ իսոռք
Օ. Մ. Տարապետան Ս. Հ. Ֆելեթեան

10
Քարտեանս եղ ջանի Սերոյ Եղբայրական
Քարեալ՝ տեսանք ձեզ՝ Եղբորք իմ սիրուն,
Ձր զմեզ ձեր սուրբ սիրով կողովունէք :

Որուն փոխարէն կուսումը մեր ողջոյն,
Որ զանի Հայոց փրկանք կուսուանէք :

Ձեռք առէ՛ք՝ Պեղծեան սաներ, ձեռք
առէ՛ք,
Մեր ձեռքն Հայրենեաց համար է պատ-
րաստ,

Մեր կեանքն ալ անոր հա՛ար գրեր ենք
Որ նա փրկուի, եւ ըլլայ ազատ :

Եղեմի վայրին դարդերն էք դուք ալ,
Ուր ձեր եւ մեր Հարք ննջեցին կարօտ,
Եւ մեր Հայրենեաց փառքերն էք դուք ալ,
Ուր կ'արշալուսէ ձեր քաղցր առատ :

Ձեռք առէ՛ք Պեղծեան սաներ, ձեռք
առէ՛ք,
Մեր ձեռքն Հայրենեաց համար է պատ-
րաստ,

Մեր կեանքն ալ անոր համար գրեր ենք
Որ նա փրկուի, եւ ըլլայ ազատ :

Իսկ թէ օր մը մենք՝ Եղբարք թեւ ի թեւ,
Դէպ ՚ի Հայաստան խայտալով երթանք,
Հոն դարձաւ կուսումը մէկ մէկու բարեւ,
Այն բարեւ կըլլայ մեր ուխտն փրկանք :

Ձեռք առէ՛ք Պեղծեան սաներ, ձեռք
առէ՛ք,
Մեր ձեռքն Հայրենեաց համար է պատ-
րաստ,

Մեր կեանքն՝ ու ձեր կեանքը առ այն
գրենք,
Որ նա փրկուի, եւ ըլլայ ազատ :

Եղանակ իսոռք
Տերտեհի Դուրսեան Ս. Հ. Ֆելեթեան

11
Ողջոյն եղբարք նոր տարի մ' ալ,
Ողջոյն կենաց լուսնը այսօրուան
Ուր օրինաց լուսող ծաւալ
Սեւ ամպերու ցրտեց կայան
Եւ Հայութիւնն ողի առաւ

Փառաց ուղիին դիմել անձկաւ
Ողջոյն խնդալից
Բեզ օր բաղձալի,
Տիշտառակք յաւէտ
Մնայ սիրելի,

Հայ զուսկունք՝ ՚ի մի խաբին
Բարեբաստիկ սոսնկ այսօր
Ցեւէք ինչպէս զուսարի ծագին
Դէմքերն ՚ի փայլ ջիւղութեան նոր

Հնչէն ուրախ երգոց ձայներ
Ձան արձագանք Հայոց դայտեր
Թէ մեր սրտերուն
Ցրտի արդ թ'անիծ
Ձի սուրբ Միութեանք
Յօժարին ՚ի Վրց

Եղբարք թեւ արդ օրէնք ունինք
՚ի շնորհս ընտիր՝ մեր Արքային
Եւ ճանադիր՝ անխնայ Հայրիկ
Յօգուտ Ազգի՛ եւ Հայրենին
Լնունք ապա մենք ալ մեր պարտք
Թէ ազգութեան կը ճանչենք յարգ
Գործներ անձանձիր

Կրննք միւր ոգի
Որ սուրբ պատկազ
Ըլլանք արժանի
Որդիք ենք մեզ մի մօր սիրուն
Ինչո՞ւ չըլլանք մէկ միւր մէկ անձ
Մեր խանդավառք երբայր՝ անուն
Ի՞նչպէս կրնանք մըղել ՚ի բաց
Ո՛չ եղբարք, ո՛չ քան՝ զամենայն
Գաղցր ըլլայ մեզ Միութեան ձայն
Օն ուխտներ ապա
Սէր եւ Միութիւն
Պահել երջանիկ
Մշտ մեր ազգութիւն :

12
Մայր Հայաստան արտու՛մ կորայ
Անմխիթար սուչ գգեցած
Նա աւերակ, բայց ո՛ր ոք կայ
Ար նորոգէ փառքն աւերած :

Մենք այն քովաց չէնք զաւակներ
Որք սիրով մօր մեր վառուեցան
Ուրեմն ի՞նչո՞ւ կամք անտարբեր
Օն ստիճիւք մայրն Հայաստան :

Ա՛հ, Հայաստան հատոր սրտիս
Անբեր արտու՛ն կը ստիճեն շիս

Որոնք նուան հատերու պէս
Դէմքեր իվար հոսին այրպէս
Արեգական պայծառ շողեր
Է՛ր չեն ցրտեր ըր դառն վտեր
Մն, թող ծաղկունք դաշտաց սիրուն
Ցաւն ամպերն սրտիդ արտու՛մ :

Շուշանագեղ կոյտացք մէջ
Իայինք կրնն միշտ մի եւ էլ . . .
Ո՛հ, օտար են քեզ նոք ա զիտեմ
Ձե՛ն սիրտներ ըր սխուր դէմ :

Եւն՝ Տերտարտեան
13
ՇՈՒՇԱՆՆ ՇԱՍԱՐՇԱՆՍ

Կուսանք Հայոց նոր շուշան
Տեսէք ՚ի դաշտ Շաւարչան
Պայծառ պատկեր կուսանաց
Հայոց պրտակ պարծանաց
Ճակատն ՚ի քով խորտոսիկ
Ճանձմ ՚ի հով խոլոպիք
Տանալով անձամբ մանտրուքայլ
Մաքապայ իրաւաւ զօղախայլ
Մեղր կաթէ չրթներուն
Փայլտան աչքն սիրուն

Կուսանք Հայոց նոր շուշան
Տեսէք ՚ի դաշտ Շաւարչան :
Հիւսիսային մեր աստղիկ
Հայաստանաց գեղեցիկ
Արեւաման հայելի
Արքայադարձիկ անցիկ
Սիրասնունդն Սանդուխտ
Որում արեւ էլքն ու մուս
Փայտաբէին սրտառուկ
Հարն է եղր շարձալուք
Կուսանք Հայուն նոր շուշան
Տեսէք ՚ի դաշտ Շաւարչան : եւ այլն :

Սղանակ
Եւն՝ Տերտարտեան

Ի ԴԵՄ ՔԱՅԻՆ ՎԱՐԴԱՆԱՅ

Հայրենասէր Արամանք,
 Զի՛ կայք ի քուն ընկզմայ,
 Բացէ՛ք զայն ձեր հողեկան:
 Յձե՛ք զօրս ձեր ժամանակ:
 Ո՛ւր են փառք, ձեր, ձեր նախնեաց,
 Ո՛ւր են պատիւ վի՛ն արանց,
 Որք զաշխարհ Հայաստանեայց,
 Լցին փանօք զիւցազանց,
 Յառաջ մտտիք ինձ լսել,
 Ետտախիզք քաջին Հայկայ,
 Ես կամիմ ձեզ արք պատմել,
 Բազդասէր գործ Վարդանայ:
 Կր զգլուխ իւր կենօք չափ,
 Եզ ի փրկանս իւր ազգի,
 Իւ կնքեալ զայն իւր արեամբ,
 Եղև փրկիչ Հայրենի:
 Սուրբ խաչ փայլեաց Փրկչական,
 Խաչուց ազգես Հայկական,
 Խանեա զմեզ տէր Աստուած:
 Իւ աշխարհիս փորձանաց:
 Եղանակ Գոար Հայկական:
 Երբեք իման Տարսուտ Բեթլեհեացորդ

ԿՅՅԵ ՀԱՅՈՅ

Մարգալ պիւրայ ծաղկեզարդ
 Ետտ օրիորդք դային ման
 Կեցա տոտից հետքն անուշ
 Մարմնեց չարժուունքն քնքառ
 Մին օրիորդ մէջ նեցան
 Խօսէր այլոց շատ մի բան
 Վ'ա՛ն օրիորդն էր խորտոփի
 Վ'ա՛ն օրիորդն էր անուշիկ:
 Քուկնեց ձայներ հարաբիկ
 Գոչէր երգէր զլլովիկ
 Օրիորդին քանց խօսից
 Զէն փնձ՛ չէր իսկ զեղբերիկ
 Ետրաւ քաղցրիկ նայտաձքին
 Մաղկեր հասար չի գային

Վ'ա՛ն օրիորդն էր խորտոփի
 Վ'ա՛ն օրիորդն էր անուշիկ:
 Խօսքերն անուշ քանց մեղրից
 Կաթէր վազէր շրթնեղրից
 Պէս լոյս պաշտաւ սրեւուն
 Փայլէին դէմքըն սիրուն
 Յայնոր ամէն մին խօսին
 Կրւանքն երնէի թեր տային
 Վ'ա՛ն օրիորդն էր խորտոփի
 Վ'ա՛ն օրիորդն էր անուշիկ:

Բայց այն կուտան երբ խօսէր
 Աչերն ատտ անդ ման ամէր
 Գողարիկ մատով շատ տեղումք
 Օրիորդաց նա ցոյց տար
 Բիւր ասի, հաղանք իւր քրտուս
 Աձէր արտառուք պերսուն
 Վ'ա՛ն օրիորդն էր խորտոփի
 Վ'ա՛ն օրիորդն էր անուշիկ:

Ապա կեցած լուռ յուշիկ
 Հեծեց մէն մ'այ ազգիկ
 Կուտանքն ամէն պար առած
 Տային ներայն միկթար
 Յայնոր դէմքըն հառկացայ
 Թէ ով այլ կրպ գեղանիկ
 Վ'ա՛ն օրիորդն էր անուշիկ
 Հայոց երկրին կոյս փափիկիկ:
 Եղանակ Խօս:
 Ե. Վ. Պաղթեան

ՈՐԻՈՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՅ

Քուր թուր ո՛վ դու ոգի
 Քուր սրտէս բա՛ց նոր ոգի,
 Ա՛հ, դու ո՛րքան զիս տանկեցիր
 Ա՛ դու ինձմէ շուտ հեռացիր:
 Ո՛հ, երբ ըզբեղ կր յիշէին
 Յորք արտասուք զիս մաչէին,
 Եւ երբ ըզբեղ կր խօսէին
 Միրոս ու միտք քեզ թռէին:
 Կուգե՛ս որ իմ լացն լ'աղաղակի
 Իսպառ դադրի լ'անհետանայ
 Կուգե՛ս իմ ողբն ողնչանայ
 Քու՛ղ Հայ կանչելի վերտսին:

Ո՛հ դու, ո՛ւր են իմ զիւցազունք
 Ո՛ւր են գոնէ նոցա սերմունք,
 Ա՛հ, չի տեսնիմ եւ ոչ մէկ անձ:
 Որ ճարցանէ թէ զի՛նչ է իմ անձ:
 Աւր է Վարդանն այն քաջազուն
 Աւր իմ վաշխապնք սպառազունք,
 Աւր են, ա՛հ ուր իմ քաջազունք
 Որք պաշտէին զիմն բաղձանք:
 Ո՛ւր էք Հայեր, բռե՛ք ո՛ւր էք,
 Որ ձեր մարք ատտ մոռցած էք,
 Միթէ՛ Հայն այնպէս փա՛տ է
 Որ մայրն այժմ թողած է:
 Գացէ՛ք գոնէ ո՛վ դուք ասողեր,
 Գացէ՛ք գոնէ իմ քաջ Հայեր
 Ըսէ՛ք զոցա, մայրն Հայուն է
 Վերադարձին ս գաւա՛ Հայուն:
 Եղանակ Խօս:
 Մերեք իման Տարսուտ Աղանի՛ Վարդանեան

Ք Ա Ձ Ա Լ Ե Ր

Դիմե՛ք քոյւն, դէ՛մ թշնամեաց
 Կանգնե՛ք դրօշ մեք զիտութեանց
 Ով որ Հայուն բարին բաղձայ
 Վե՛ն յիշատակ նա կուտենայ:
 Ազատ քայլեր անունք արագ
 Այն քաջերուն համեկ փութանք
 Որոց մինն է քաջն Վարդան
 Օն խիզախե՛ք անոր նման:
 Օն Հայուհիք ջանանք փութով
 Հանելի փառաց մեք անիրգով
 Աղէ, մէկ սիրտ պարտնեք զաննք
 Որ զՀայն ատեն թշնամանք:
 Ով թշնամեք է՛ք Հայութեան
 Տգիտութիւն հեռ կե նարանձ
 Հայք ձեզ յաղթեն, սուրբ միութեան
 Դրօշ կանգնե՛ք ի սար մասեաց:
 Եղանակ Խօս:
 Իոյտե՛ն Բոյսե՛ն Իոյտե՛ն Բոյսե՛ն

ԱՂԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ազատութիւն ուր տեղ որ կայ
 Երջանութիւն հոն կր պանծայ
 Իսկ բռնութիւն ուր որ սուրէ
 Բոլոր չարեք հոն պակաս չէ
 Ազատութեան անուն քորեր
 Քաղցրէ եղեր այնպիսի դարեր
 Միրենք ուրեմն ազատութիւն
 Վարիլ ՚ի լոյս ուստա ցներուն:
 Ազատ ապրիւք ազատ փարունք
 Բայց մեր չափէն չի խտորինք
 Տգիտութեան մեք ախորհրտ
 Բոլոր ջանքով ըլլանք միայն:
 Ազատութեան չէ՛ այս արգիւնք
 Որ մեք ուսմանց ճաշակն կառնունք
 Քոյրեր, նորա յարգը ճանչե՛ք
 Մեր ապագան միշտ միտք բերե՛ք:
 Յայն ապաքեզ թէ մեր սուրբ
 Դեռ նոր կառնուն գողո՞ջ քայլեր
 Հող չէ, դուրսթ յառաջ զիմնք
 Բաւա բան մը չի ինչայե՛ք:
 Միրենք մենք միշտ ազատութիւն
 Վանե՛ք ցրտե՛ք վատ բռնութիւն
 Նորա համար միշտ աշխատինք
 Ազատ ուղի զմեզ երկինք:
 Ազատ մարդիկ ուր որ ըլլան
 Ամէն բարեք հոն կր տեղան
 Նոցա դաւկունք ազատորէն
 Տգիտութեան խաւար ցրտեն:
 Եղանակ Խօս:
 Դաբե՛ն Թուրքե՛ն Դաբե՛ն Թուրքե՛ն

Լ Ո Յ Ս

Աւսմունք աղօթք մեզ կեանք կուտան
 Ոգեպանիկ հացին նման
 Երկու ձեռքով մեք զայն գրկենք
 Մեր թշնամեաց անով յաղթենք:
 Ուր որ ուսմանց լոյս կր սուրէ
 Անդ ամէն ոք միշտ ազատ է

Նոցա յոյսեր շուտ պատկուհիս
 Եւ փառքն իսկոյն վերականգնիս .
 Օն անդր դիմենք արագ քայլով
 Եւ մանկից նորա կաթով
 Զի նա եւ եթ մեզ մայր բարեաց
 Նովա միայն յաղթեմք շարեաց
 Վասն անուր նա կրկայ մեզ
 Տգիտութեան վատ ասպարէզ
 Անշուշտ բլլանք, անշուշտ շայեր
 Որ նա միայն մեզ փառք ու սէր :
 Եղանակ Խօսք
 Ամբողջ Կարոտիս Իսկանի Ուրոջ

20

Ազատուան դեմակն է քայ
 Ել ե՛լ արեզ շայատանեաց
 Անտ երեսն ո՞րք կան ՚ի թուն
 Ու նաճագեան այլ որ անքուն
 յԱստուածազարդն երևէ հանդէս
 Հայ հայրենեացն երևէ ՚ի տես
 Երևէր երևէր նա մինչ Արտու
 Զայերն ամէր ընդ յորս արորս
 Երբ սեաւ գիտանի էր ճակատուն
 Ոտուռնք արագ էր քանց այժուս
 յԱստուածազարդ երևէր հանդէս
 Հայ հայրենեացն երևէր ՚ի տես
 Գուք որ նարեզ ՚ի վեր երթաք
 Ա՛յ իմ սիրուն կործն սպայք
 Գէթ թէ զդայար այսուից սիրէք
 Նահագեանն մտիլ արէք
 յԱստուածազարդն երևէր հանդէս
 Հայ հայրենեացն երևէր ՚ի տես
 Անա երանք ՚ի մեծ հանդէս
 Հայ հայրենեացն երանք ՚ի տես
 Անա տեսանք զայխարնի շայոց
 Որ զդրախտիկն անկ ՚ի ծոց
 Դէմ երկրնուց կայր կանգնուման
 Անդրանկամին ձորքն նման
 Անա երևէր արեւն յամպոց
 Վարդ կու թափէր յայխարնի շայոց
 Ծողրն սեղալի զով ու սիրուն
 Զինչ ձմարգարտն ՚ի սաստիտն

Կարմիր կանաչ ծին ծիրանի
 Գօտի ամուէր Հայաստանի :
 Եղանակ
 Ամբողջ Կարոտիս Իսկանի Ուրոջ

21
ԹԵՇՎԱԿԳԱԹ

1. Տուրմանալով արթնք շայլար,
 Գասնը արևալին օրտուտուղու,
 Գուշանալով պիղ սիրաշար,
 Հըրֆը իտելիմ հուրտուտուղու,
 ձէնայէթ տիր մէզբեր տուշմէն,
 Իրեանէթ տիր ասլիք նիլէթի,
 Հէմ սեֆիլիք նիհայէթի,
 Թարտ իտելիմ իրախոտէն,
 շայլար ունանալով,
 Հագրա սըղընալով,
 Ի՛յմ ու հրենք գալեաղընտան,
 Տիւշմէնի վարալով :
2. Տիթրէպին օլ զուուզբար ձէլ,
 Նէթիշտի կիւն կելտիթ ֆուրաթ,
 Վերմէլէլիմ պիր լաճրա մէլ,
 Գահր իտելիմ չիւն վար ըուխնաթ,
 Կարն ձէլիթ թա անընտան,
 Վուրալով թիրի իմէլ,
 Շէճաաթըն ձէմ ինտիթիլէ,
 Ալարաղ տերմ Այմանտան,
 Գալա շայլար եւն :
3. Պէօյլէ պիր արը միւնէլլէրտէ,
 Իտելիմ մէր իմթիթ անիլ,
 Օլմանալով արթնք ինձիլ
 Եու սայելի ճահմեթ,
 Անտրմ հէր նէրտէ մէթիլէլ,
 Եաղլարըն ձէման անիլէր,
 Տիմէլիլիմ գապիթ նէֆէր,
 Էօյլէլիլիմ անլաթ լտէլ,
 շայլար եւն :
4. Հանը ք պիղ իթմի խարայ,
 Պըրաքմանը ալա մէտար,
 Օղբալ գանձըրգան սիրազ,
 Մասս իտերէք էլլ ու նիւար,

Ինսաֆը եօզ տօյնազ պիլմէլ,
 Էր ու նիսա պայ ու կէտա ;
 Զուսմունա իլլէմիլ Ֆէտա
 Հիշ պիր ձէնա պիւրմէթ իթմէլ,
 շայլար եւն :
 8. Տէլիթ միլիլ մէկէր պիղ մէրտ,
 Գասնամը մը հիլ գանըրըլ,
 ձայիլ գ մի տիր տէսին նաւէրտ,
 Հո՛ւյլար, պիղէլ վաթմանըլ .
 Հէմ սեղալ արը հէմտէ կիւնա՛ն,
 Աէլիլիթսէք պօշա զէման,
 Մուլլիս օյմաղ ալա ձիւնան,
 Իթմէք տալիլ հէզարան ա՛ն,
 շայլար եւն :

Եղանակ Երոպական Կ. Յ. Փ.

22

Ն ՈՒ Տ Ա Ր Ի

1870

1. Օն փութեացէր հանալ է ծամ,
 Հարէք ժարի փողերն ուժգին,
 Մեզ անարկու կայ պատերազմ,
 Արեամբ զինեալ է թշնամին .
 Փշրենք ազատ, բանանք դաներ,
 Զար նախասնուն մեր ռեբրիմ,
 Որ գարերով է մեզ փակեր,
 Ի կուրութեան ՚ի բնատ միթին .
 Ի գէն, զն փութացէք,
 Գանգ ՚ի դուռը շայ դատերը
 Լուսին կար ՆՈՒ ՏԱՐՈՑԱՅ
 Վանութիւն, դառ ու ննիւ .
2. Մեր փարք մեր քորք խոցեցան շատ,
 Եղիկայակալ ՚ի գերութեան
 Մինչդեռ մեր հարք եղաւք ազատ,
 Անփոթ ձէն կայր գիւրգարն
 Արդ եւ սքաւ լուսնի ուսման
 Տեսան վերքերն Իննց ազգաց,
 Ուսման լուսին մեզ օգնական
 Անխել յայտանն արտապան,
 Ի գէն եւն :

3. Ազատութեան կանգնենք զըրօշ,
 Մեր իզական փախուիկ սեպն,
 Տեսնեն մեր քաղ ընկերք անյուշ,
 Թայնու իրենց է մեծ բարին :
 ՆՈՒ ՏԱՐՈՑ զէնք աւէք զինուորք,
 Մեր բան ըննք շՄՍՍԲ, ՅՈՅՍ, ՍԵՐ,
 Իմաստութեան դատերք ե՛րք, ջըրք,
 Յյա մեզ փառք, պատկալս ձեզ հրաւէր
 ՚ի զէն, եւն :
 Եղանակ Երոպական * * *

23

ՄԵՆԻՔ ԱՆ ՄԵՆԻՔ

Մեռիք ալ մեռիք, անդուծ Լ'անդադ,
 Թշնամիք, անտեր կարծէք զազգն անտեր,
 Զէք կարող գան ձեր ձեռքն ընկ գործիք,
 Մեռիք ալ մեռիք :
 Ինչ հարկ է ապրիլ անխիղճ Լ'անդադ,
 Հեռացէք, բացուին դուռն Թորգոնայ,
 Պրկան մեր աստղեր ծաղիլն մեր դախիլիք,
 Մեռիք ալ մեռիք :
 Փառաց ազանին գտաւ իւր ինեան,
 Գերութեան զիճան փրցուց Հայաստան,
 Աւաղ վատ քաջերը եղաք իօլ գերիք,
 Մեռիք ալ մեռիք :
 Ազատութեան դարս մեզ տուաւ արեւ,
 Զեռմիլիլ դեռ շուք թողմէք մեր վերեւ
 Մերք շայ երբ եւ մարդ, մերն է շայրենիք,
 Մեռիք ալ մեռիք :
 Վարժ են այս ազգի պատմազրաց էջեր,
 Զեր համար շարիլ սրապարձ սողեր,
 Ըզձեզ պատկելի սեւաղէն ուլիք,
 Մեռիք ալ մեռիք :
 Թէ մեր փառքն ու սէր ձեր բունք կորուսի
 Մանկէք, Ինչ մնաց ձեզ եւ մեզ բաժին,
 Արդ մ'ողորմելի թշուառ տնեցիք,
 Մեռիք ալ մեռիք :
 Զէք յարգեր ազգի սուրբ խօսքն ու սուրբ
 կամք,
 Զէ ձերն կանգնու՛մ այլ անխուսն անդադ,
 Վաստիք, Մերութեան Մարգիտ դասակը
 Մեռիք ալ մեռիք :

Չարս դարու զոյն ձեզ երաց քուն մահուան
Պայ ձեզ . . . լսեցէք ամսան հայութեան,
- Գործած, լսե ծածկեր, ոչնա՛ն ցտեղիկէ,
Եղանակ Մեծիք ալ մեծիք,
Ն. Ս. Թ-շԳՆ
ՆԵՐՍԵՍ Ս.

24

ՇԻՒԲՆԱՆԻՅՅԻԹ

Ճան օլան ճիամի ճիհանէ, եւան նուր տի-
տիյի պիտարմըզ,
Հազրէթի Ապտիւ Ազիզ խան, շահրմըզ
սուլթանըմըզ խիւնքեարմըզ,
Այէթի լուծֆ Ալլահի զիվերի էվրէնը շահի
մագստի էֆքեարմըզ,
Հազրէթի Ապտիւ Ազիզ խան, շահրմըզ
սուլթանըմըզ, խիւնքեարմըզ,
Նուրը իրֆանլա միւնէվկեր օլտու անտէն
գատրմըզ մըգարմըզ,
Հազրէթի Ապտիւ Ազիզ խան, շահրմըզ
սուլթանըմըզ խիւնքեարմըզ,

Ալէմի իթմիշ իքէն ապլին սիրուրիլէ էմին
ու շատիւման,
Պիր աախի մէսուր գըլտը ալէմի ալմզէյի
սիրի խիթան.

Խշ ու շատիի պիւհւմար ու ինպխաթ օլ-
տու ալմա մի քայիկեան,
Չօգ եաշա էյ ֆաթիհա, միլը ու միլլէթ օլ
հէմիշ քեամիրան.

Ասիւման ու արզը տօլտուրտու միւպարէք-
պատ իլէ բիր ու ճիվան,
Հազրէթի Ապտիւ Ազիզ խան, շահրմըզ
սուլթանըմըզ խիւնքեարմըզ.

Պէտէբէրմըզ օլտուղու իչին աշար մէք-
թէպլէր նիշէ էմուրտէ,
Պէօլէ պիր Սուլթանը քիմաէ կէօրմէմիշ
հաքգա պիւթիւն տարտէ.

Կիւլ պիւլէ շատազ օլտու պէֆրիմաէ խօշ-
պուլիլէլէ հէր կիւլարտէ,
Ալէմի իթմիթ թէճտուր կէօրմէմիթ պիր
քիւնէյի խամթ պիւլէ էֆքեարտէ,
Չարըզ պիւն օլտու պիւլէ հէր սուպի ու շալ

իթմէք սէնա էշարտէ,
Հազրէթի Ապտիւ Ազիզ խան, շահրմըզ
սուլթանըմըզ խիւնքեարմըզ
Եյլէտի հէր միլլէթի մագսուտինէ նայիլ օլ
խօզար օզիլը,
Ալըրտը մարիֆէթիլ իթմի խալլըն ճէհիլի
պիրալէն թէմիլը,
Բէվզէյի ճէննէթ կիպի տիւննա շէմի մալ
ու իրֆանլուտան օլտու ըթըրպիլը,
Ալէմի նօլտուր թէքմիլ իթմի կիպի կիւլ
օլտու հէֆ ֆիլիլը,
Ճիւմի խամթի զուլմէթի զաֆէլէ իլէ օլտու
պէլաքէշ պի սիթիլը,
Հազրէթի Ապտիւ Ազիզ խան, շահրմըզ
սուլթանըմըզ խիւնքեարմըզ,
Նուրը
Ն. Թ-շԳՆ

25

Մ Ա Ռ Ե

Կ Ո Ւ Ս Ա Ն Ք Հ Ա Յ Ո Ց

Ելէք 'ի հանդէս քարէ իմ նազիլը,
Ալ հերիք 'ի քուն աչկունքդ փակեցիք,
Օրն ելէք փութով, ահա գիտութեան,
Չանգալին այն ուժգին գոռաց արթնութեան
Անցաւ մահատուեր գիշերն ահարկու,
Մեզ արեւ ծագեց ուսման լուսատու,
Թող ծագէ եւ ձեր, ձեր սրտիդ խորերս
Վանէ նախանձ խեա հոն սէրմանէ սէրս
Մատուցդ 'ի կիթա աչկունքդ 'ի յիթեր
Գուք ազատութեան կարգեցէք հրուէր,
Ո՛ կուսանք Հայոց դուք էք քաջալիր:
Մեր այս դառն կենաց անբաժան ընկեր
Օրն գրկեմք զիրար ընթանմաք 'ի լայն,
'ի լայն հրատութեան գիմնը ո՛ կուսանք
Ընթանմաք յառաջ այս եւ մեր փրկանք:
Բայց թէ յաջողի՞ք ելիլ 'ի հանդէս,
Վկայ են երկիւնք օշ ոք գիտի մեզ,
Ձի տու անդէն կենացն այն դանդաղ,
Գուժէ մեզ յաւէս գայտ անօրինակ
Սցանակ
Ն. Ս. Թ-շԳՆ

26

ՅԱՌԱՅԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐԱՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

1861 Մայիս 24

Արեք հայկազունք, յառաջ ընթանա՛նք,
Սահմանադրութեան նոր բարեւ մ'ալ ամա՛նք,
Որ ազգն եւր զԱնի փրկարար գուցե,
Նո՛ր հողի նոր կեանք Անոր պարգեւեց:
Եկէք բարեկամք, առ բարձրասն Աստուած,
Ուզդե՛նք մեր մաղթանք սուրբ սրտէ բղխած.
Կեցցէ, Կեցցէ, Կեցցէ միշտ,
Ազգն ու Սահմանադրութիւն.

Ջրկանք բուսութիւն վատթար վարչութեան,
Բերին մահն 'ի դուռն Հայոց ազգութեան,
Սահմանադրութիւն եկաւ դայն վանեց,
Եւ կենաց ուղին մեր առջեւ հարթեց,
Յառաջգիւմութեան բացաւ ասպարէզ,
Աւր ամեն վայրկեան գոյել պարտէ մեզ:
Կեցցէ, Կեցցէ, Կեցցէ միշտ,
Ազգն ու Սահմանադրութիւն.

Ջնկեց ամենայն կարծիք անձական,
Խեղդեց մահա՛յն ձայն անհատական,
Հրուէր կարդաց Աստուծոյ ձայնին,
Առաջորդ ինիլ գործոց ազգային:
Այն իր Աստուծու ձայն տուաւ մեզի,
Մենէ թող անուռ ձայնով մ'այնպիսի,
Կեցցէ, Կեցցէ, Կեցցէ միշտ,
Ազգն ու Սահմանադրութիւն.

Հայերս անարդուած գրկեց բարձրացուց,
Մարդկային կոչման մեզ արժանացուց,
Մտորհեց մեզի զոր ազանս Աստուած,
Մարդկութեան երկրորդ նշանն է դրած:
Որուն շնորհով յարզ ստացանք մենք,
Անոր յարզ տալով ասրինք ու երգե՛նք:
Կեցցէ, Կեցցէ, Կեցցէ միշտ,
Ազգն ու Սահմանադրութիւն.

Դու ալ Հայաստան, սիրուն Հայրենիք,
Ալ այսուհետեւ մի սրբաբար լսիլ,
Ձի ալ քու սրբիք նոր հողով բերիլեալ,
Ձեռք կտար կուզեն տեսնել զարդարեալ,
Ալ մի տար մայրիկ լսողք 'ի պար փռե՛լ,

Եւ ձայնով քաղցրիկ որդուոցը հետ երգէ,
Կեցցէ, Կեցցէ, Կեցցէ միշտ,
Ազգն ու Սահմանադրութիւն:
Հայե՛ր, միանա՛նք մեր մօրն հետ օրհնե՛նք,
Չանո՛նք որ մեզի տուին սուրբ օրէնք,
Սահմանադրութեան բարեաց փոխանակ,
Թող վարեն ուրախ մի կեանք փառունակ,
Թող եւ մեր սրբիք հետ անոնց անուան,
Բիւրաւոր տարիք օրհնեն ու կարգան:
Կեցցէ, Կեցցէ, Կեցցէ միշտ,
Ազգն ու Սահմանադրութիւն:
Ե յանակ 8. Գ. Սըլախան
Գ. Յ. Երանան

27

ՅԻՊ ՈՒՐԱՌՈՒԹԵԱՆ

Ան բաժակ ուրախութեան
Ի սէր յաւէրթ միութեան
Ձի վայելուլ որդիկ Հայկեան
Մէկտեղ հրճուին եւ ցնձան.

Կեցցէ սէր եւ միութիւն
Կրեմք մի սիրտ մի արեւան
Վերջուր անք յերկնից կամար
Փայլի հեռուն ասող մի պայծառ
Եւ դու ո՛ Հայ զարթիր սիրտ ան
Հայոց բաղդն ալ չէ խաւար:
Կեցցէ սէր եւ միութիւն
Կրեմք մի սիրտ մի արեւան

Բու է այնպի բաժանում
Ըլլումը ուրախ եւ ինչում
Նախանձ, վրէժ, ձեզ թողում
Անպուշք եւ վիհք անհասում:
Կեցցէ սէր եւ միութիւն
Կրեմք մի սիրտ մի արեւան

Փորձ մի ըրի՛ք բաժանման
Փորձ մ'ալ ընենք միութեան
Լեցուր փոփոքը Հայաստան
Ցեա քս սրբիք միանան:
Կեցցէ սէր եւ միութիւն
Կրեմք մի սիրտ մի արեւան

Ինչ եւ ընծոք ի՛նչ կերպ առնեմք
Ո՛վ չը գիտեր թէ մեք Հայ եմք
Ո՛վ չը գիտեր թէ Կորայր եմք
Արեք ծիծաղ գիտօք երգեմք

Կեցցէ՛ սէր եւ միութիւն
Կրեմք մի սիրա մի արիւն

Ո՞ր բառաւոր մը օրէնքներ
Եր պատուիրեն թէ մի սիրեր
Ազգիդ օգուան ու բարիքներ
Սիրոյ դաճն է յերկինս ՚ի վեր :

Կեցցէ՛ սէր եւ միութիւն
Կրեմք մի սիրա մի արիւն

Եղանակ
Գ. Յ. Երանեան

28

1. Մերթ ի լուս գիշերի
Դեռ չը գրկաց դեռ Բուն խոր,
Բերէ լոյսն հին օրի
Մեր Յիշատակն իմ բոլոր
Ժպիտքն, արտառքն
Տիրոջ մասնակ,
Սիրոյ խօսքերն անը փստուած,
Աչերն փայլող
Ա յով գոց ՚ի հող
Զուարթ սրտերն արդ կտարած

Ա՛հ, ՚ի լուս գիշերի
Դեռ չը գրկած գիտ Բուն խոր,
Բերէ լոյսն հին օրի
Տխուր Յիշատակն իմ բոլոր

2. Երբ կը յիշեմ ամեն
Բարեկամներ սիրայօղ,
Որք չորս դեռ ինկեր են
Զերթ տերեւ առ ձմրան օղ,
Սրգաւ իբր այն,
Որ կայ միայն

Ի սրահ խրճնոյի լքեայ
Ուր ջանք ձեռ փառ,
Զարդքն ի խաւար,
Եւ այլք ամեն են գնացեալ,
Ի լուս գիշերի,
Դեռ չը գրկաց դեռ Բուն խոր .

Բերէ լոյսն հին օրի,
Տխուր Յիշատակն իմ բոլոր,
Եղանակ Ենդղիական 4. Մ.

29

ԻՂՁ ՊԱՆԿԻՏԻՆ

Թէ թեւ ունէի
Ո՛հ կը թռչէի
Ազատ մասնաց սարերն ի վեր եւ ուժգին
Մնկէ՛ ձեզ Հայեր
Կարդայի հրաւեր
Թ՛ կէկք Հայեր ըլլանք մէկ սիրա մէկ
մարմին
Սիրեմք ընկեր զընկեր սիրեմք կաթա-
զին :

Թէ գեռ իմ արիւն
Զի կտանուեր թոյն
Դեռ երակացս մէջ աշխարհ խաղային
Ո՛հ, քանի հոգարտ
Կանչէի ազատ
Թ՛ կէկք Հայեր ըլլանք մէկ սիրա մէկ
մարմին
Սիրեմք ընկեր զընկեր սիրեմք կաթա-
զին :

Թէ կեանք ունէի
Ո՛հ կը լարէի
Թեւ քնարեւաղզին Հայոց անկենդան
Որ նա ձեզ փսուկը
Զեղ պանդուխտ Հայեր
Թ՛ կէկք Հայեր ըլլանք մէկ սիրա մէկ
մարմին
Սիրեմք ընկեր զընկեր սիրեմք կաթա-
զին :

Թէ սէր ըլլայիս
Կամ անմայ հոգի
Կը կանգնի Հայոց սրտերն անսկիւն
Յայնժամ եւ Կնքարք
Մի սրտիք Հայկաջ
Կըլանն ՚ի մի անդուշտ մէկ սիրա մէկ
մարմին

Սիրեմք ընկեր զընկեր սիրեմք կաթա-
զին :

Եղանակ
Ե. Յ. Երանեան

30

ԵՐԳ ՄՕՇԹՕՆԻ

Ընկերք յաղթութեան ժամն է արդ հասեր
Մեզ կրտսպանն փառք սո՛ւ ունք քաջակեր .
Իրան ծարաւի մեր հատու սուտեր
Կենաց թշնաման թող կրտսին թեկեր .
Ո՛հ մեր սխտանս թողին ՚ի տաղնայ
Զըլլանք աճարկ սներ ՚ի զէն շրտապ .
Փռ թանք արշաւեկ պը մի՛ վե՛նեքոտ,
Մին օն անդ ՚ի բաց սիրա փառ եւ երկչոտ .
Ի զէն ՚ի զէն, օն անդր ՚ի բաց,
Սիրա փառ եւ երկչոտ :

Հայ եմք մեք անուամբ զիւրացն սուրբ ար-
եամք,
Առինք մեք դրօշ արտառք քաջութեան,
Յողթենք զինանար երկչոտ դրացիք .
Ուր հոս այցելու են փառ դռնիկ
Մեզ կանանչ դարին եւ ծաղկանց պսակ .
Հիւսն կարծրօրայք, կուռեցէք աղաք .
Շեշտ սուր հարուածոյ կտորեցէք նիւրակք .
Ըլլայ փառն սիրա լերդ խառնորակ .
Ի սուր ՚ի սուր մղենք ՚ի բաց,
Ա յն Պարսիկ յաղչաց :

31

Թնթայ հիմանց նոր աւարայր,
Տեղատարափ թօթափի սուր պար .
Վրիժառու երկինք մեզ արդար,
Հայոցս ապ յաղթանակ .
Ուր նեռ Վարդանին թուռեցալ,
Մեծէ Պարսկին կուրքն անխնայ,
Ահեղատուոնչ տապալիլ հսկաք .
Կազմենք դիականց բուրք երկնաբերդ,
Հա՛պ օ՛ն կտորն Հայ մանկուհք,
Ի զէ՛ն ՚ի սուր ՚ի կապարք :

Օ՛ն անդր ՚ի զէն ծամ է արդ,
Զեղ է պատրաստ փառաց յաղթանակ .
Հայ օ՛ն ՚ի սուր օն յա՛ապ,
Ա յը հուռց է մեղ դրտանք,
Մի թաղապէս այլ ծարաւի,
Սեւք զրե՛ծ ձեր հարանց .
Զարկէք անյագ անդ շեշտակի,
Լեռք սիրա Պարսկին թող պատառի .
Հա՛պ օ՛ն կտորն Հայ մանկուհք,
Գէ՛ն ՚ի սուր ՚ի կապարք,
Եղանակ Երանեան

32

Ի սար Մասեաց նոր առուսեակ,
Շող պատճառ ու գեղորակ
Նոր օր բերաւ թշուա Հայուն .
Աշխարհ տուաւ արեւուն հոյն
Արևունակիք օն պար ՚ի կայթ .
Ելէք դուռդ գուրգ գուրգ ՚ի դաշտ .
Սիրոյ գուրգ ողջոյն,
Հայ ձեր նոր այրուն .
Ո յը աշխարհայն,
Անուն է սիրուն
Սանճանադրութիւն :

Հայուն անշուշտ պատին ու կեանք .
Տես փառաց նոր արեգակ
Ա յերց մէջէն Սիրոյ նուագ .
Բարձրացաւ ու հող հրեշտակ,
Կիջնեն ձեզ հեռ երակցեցու .
Ու նուագել նոր աղեղու .
Ի սուր այ Հայ կոյսեր,
Ընդ հրեշտակներ,
Երգեցէք սիրոյն,
Ողջոյն զեզ ողջոյն,
Սանճանադրութիւն

Եղանակ
Ե. Յ. Երանեան

33

Սառուտուն լոյսն ու հողմիկ,
Հեղիկ հեղիկ զերթ թիթիեանիկ,
Հա՛ւադր ողջոյն բերին ծաղկին .

Եւ մեզ հրաւեր գարնանային :
 Թուրիկ անուշ գոյներ քանի
 Քերթեր վաղիկիկ թեկեւ ոսկի ,
 Կազմեն մեր փունջն ու մեր պսակ ,
 Մեր մասնեքուն սիրուն վապարակ :
 Երկինք պայծառ մեր ջանք արդար ,
 Հողմիկ լուսին մեր շուրջ գուն պար ,
 Մի անպիկ մի գոգնար մեր սէր ,
 Հերիք տուիր մեզ սեւ օրեր ,
 Եղանակ Խօսք
 Ի. Ս. Թաշեան Ի. Ս. Մեղրաբեան

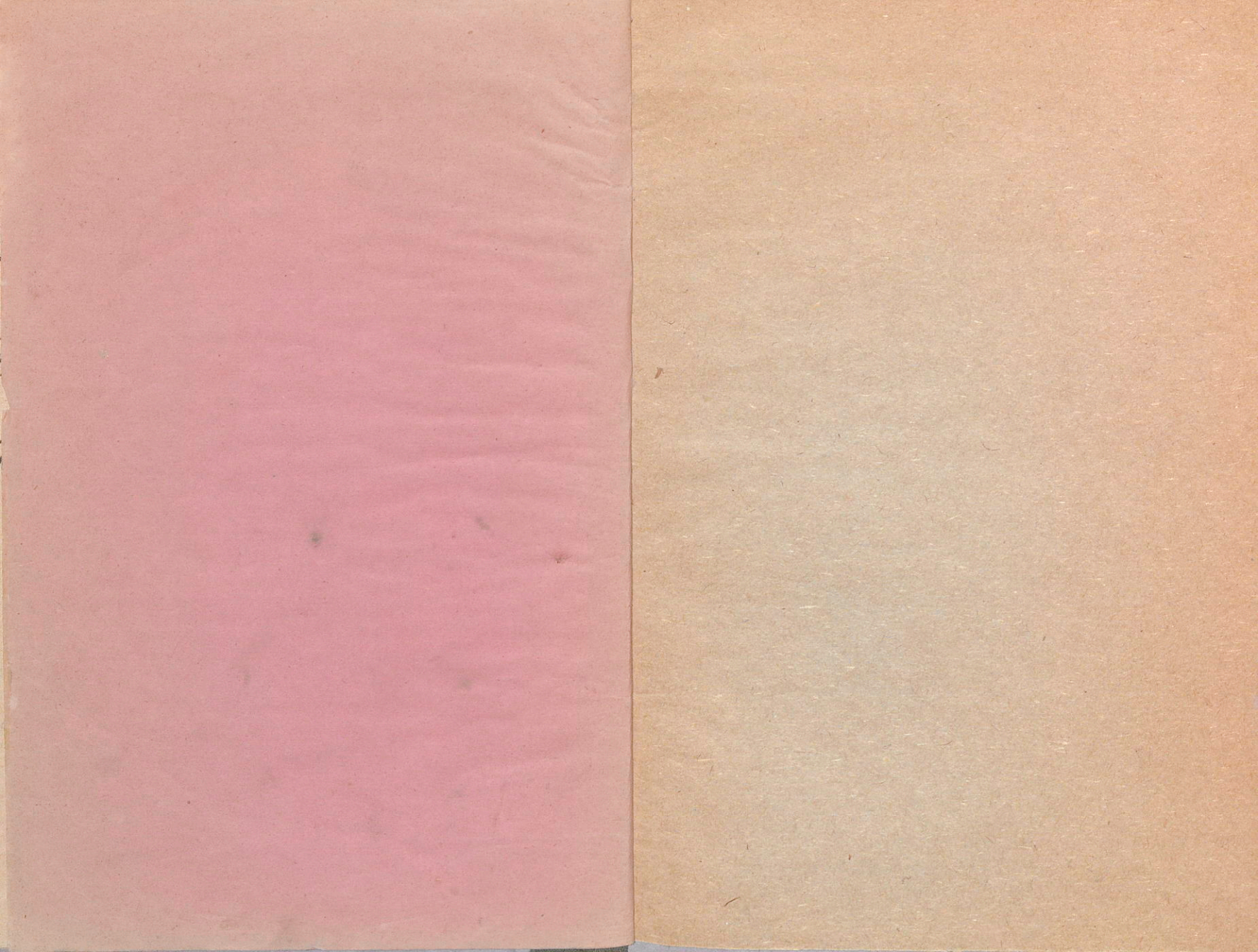
24

ԱՌ ՀԱՅ ՄԱՆՆԻԿ

Օ՛ն արացիր հոգւորդ թեթեւ թեւերով
 Թո՛ր մանկիւք Հայ եռանդեամբ քո, հայր քով
 Թէ՛ գտնես հոն հող ու մոխիր ցո՛ւրտ շիրմով
 Հաց ու թրչէ ու պաշտե դասն սուրբ սիրով
 Օտար յերկիր մի թո՛չիր :
 Հայրենիքէ՛դ մի դատուիր :
 Ո՛հ հայրենիքդ հոն է Հայրիկդ , հոն է Հայն
 Է՛ն մի թո՛րր անկէ ՚ի բաց , ու առ այն
 Տուր քու արտիկ սէրդ ու եռանդ ու արեւնդ

Ա՛ն քոյդ է սյն, քոյդ մանկադան խանարուրդ
 Է՛ն մի թո՛րր անկէ բաց
 Քեզ չկայ հեռուք ո՛նկէ զատ
 Թէ չի գտնես դու գա՛ն ու թաղ լսին վայրեր
 Ա՛նք սուր ու քոջ ու փառաւոր պայամներ
 Ո՛հ շատ չ՞ես քեզ աւերք Հայուն ու շիրմեր
 Ուր նախնի քաջք ու թաղակիրք են պատկեր
 Ո՛հ մի թո՛րր անկէ դուրս
 Գի յօտար տան չիկայ լսյ՞ն
 Թէ՛ նա չունի ոսկի մանեակ քնձայել
 Բաւ չէ քոյդ հարց երկաթ շղթայն հանարելի
 Թո՛ղ օտար փառք օտար շէնքեր օտարին
 Թո՛րր մանկիկ , աւա թեղ աւեր Հայրենիս
 Զօտար ինքու ի իրաւորս
 Ո՛հ չէ դա լսյ՞ն չէ ու լսյ՞ն
 Աւերակ չէ՞ քո Հայրենիք Հայ մանկիկ
 Աւեր դա՛նայ հորձանեցաւ սիրմս դինք
 Դէ՛թ վազն ելլէ թեւերն լսանայաւ քաղցրիկ
 Թո՛րր ըսէ ու եկ իմ դիրտի Հայ մանկիկ
 Հարցո՛ւս հատար ել լուսի
 Քայ մօ, դոկայ մէջ թառերս :
 Եղանակ Խօսք
 Տերսան Դախաբեան Ս. Մ. Գաղաձէ՛եան

29333

2013

